

CONTEMPORARY FUNCTIONS OF TEACHERS

Amer Ćaro

Faculty of Philosophy in Zenica, BiH amer.caro@gmail.com

Abstract : The teacher has always been an important figure in the upbringing and education of young people. There are numerous functions that teachers perform in everyday work. However, frequent changes in society are causing constant changes in teaching profession. Teachers are expected to be able to perform numerous functions: organization and teaching, professional development, participation in research, cooperation with parents, colleagues, expert service, school management, etc. This work shows the most common general functions of teacher such as: lecturer, evaluator, builder of collaborative relations, educator, associate, manager, organizer, coordinator, but also contemporary functions such as innovators, researchers and evaluators of his and student work. Special attention was paid to the functions of teachers during the thought activation of students such as: a teacher skill to organize teaching activities that will "attract" students into relevant mental activities, the teacher's function to use different methods, techniques and strategies in order to activate students in thought, the teacher's functions to use different learning and teaching resources. Particularly important teacher functions are: training students to apply knowledge in familiar and unknown situations, encouraging students to think critically, and using new ways of learning and teaching. There are more and more competencies necessary for successful teaching practice. In their call, teachers need to constantly look for new ways of teaching and they need to be able to adapt to different educational situations. The contemporary function of teachers are complex and dynamic. They are complex because they cover different types of activities (planning, preparation, evaluation of the overall educational work), knowledge of the developmental characteristics of students, knowledge and use of modern techniques and technology in education, etc. The functions of teachers are also dynamic because the circumstances in which the teacher is working are changing constantly, and he is obliged to constantly adjust the structure of his and his student activities to those changes. Students and parents are the ones that greatly have changed. The teacher's educational function in the modern age is more important than ever before, given that students spend less and less time with their parents. The contemporary functions performed by teachers are related and complementary. There are more and more competencies necessary for successful teaching practice. It is important that teachers constantly work on self-evaluation of their work, to re-examine their roles, to extend their roles, and to adjust their work to improve teaching practice. Education of teachers in 21st century is one of the greatest challenges of modern civilization.

Keywords: functions, teacher, upbringing, school, teaching.

SAVREMENE FUNKCIJE NASTAVNIKA

Amer Ćaro

Filozofski fakultet Zenica, BiH amer.caro@gmail.com

Sažetak: Nastavnik je oduvijek bio važna ličnost u odgoju i obrazovanju mladih. Brojne su funkcije koje nastavnici obavljaju u svakodnevnom radu. Međutim, učestale promjene u društvu izazivaju stalne promjene u nastavničkoj profesiji. Od nastavnika se očekuje sposobnost obavljanja brojnih funkcija: organizacija i vođenja nastave, stručno usavršavanje, sudjelovanje u istraživanjima, suradnja s roditeljima, kolegama, stručnom službom, s rukovodstvom škole, itd. U radu su prikazane najučestalije opšte funkcije nastavnika kao što su : predavač, ocjenjivač, graditelj suradničkih odnosa, odgajatelj, saradnik, voditelj, organizator, koordinator ali i savremene funkcije poput inovatora, istraživača, evaluatora svoga i učeničkog rada. Posebna pažnja se obratila na funkcije nastavnika prilikom misaone aktivizacije učenika kao što su : umijeće nastavnika da organizira nastavne aktivnosti u kojima će „uvlačiti“ učenike u relevantne mentalne aktivnosti, funkcija nastavnika da se koristi različitim metodama, tehnikama i strategijama kako bi učenike misaono aktivirao, funkcije nastavnika da koristi različite resurse za učenje i poučavanje. Posebno važne funkcije nastavnika su : osposobljavanju učenika za primjenu znanja u poznatim i nepoznatim situacijama, poticanje učenika na kritičko razmišljanje, kao i korištenje novih puteva učenja i poučavanja. Sve je više kompetencija neophodnih za uspješno obavljanje nastavne prakse. U svom pozivu nastavnici neprestano trebaju tražiti nove načine poučavanja i znati se prilagoditi različitim odgojno-obrazovnim situacijama. Savremene funkcije nastavnika su složene i dinamične. Složene su jer obuhvataju veoma različite vrste aktivnosti (planiranje, pripremanje, evaluiranje cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada), poznavanje razvojnih karakteristika učenika,

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

poznavanje i upotreba savremene tehnike i tehnologije u obrazovanju itd. Funkcije nastavnika su i dinamične jer se okolnosti u kojima nastavnik radi stalno mijenjaju, te je prinuđen da strukturu svojih i učeničkih aktivnosti stalno prilagođava tim promjenama. Učenici i roditelji su ti koji su se uveliko promijenili. Nastavnikova odgajateljska funkcija u savremeno doba je važnija nego ikada do sada, ako uzmemo u obzir da učenici sve manje vremena provode sa svojim roditeljima. Savremene funkcije koje obavljaju nastavnici su povezane i komplementarne. Sve je više kompetencija neophodnih za uspješno obavljanje nastavne prakse. Neophodno je da nastavnici neprestalno rade samoevaluaciju svoga i rada, da preispituju svoje uloge, proširuju svoje uloge i vrše korekciju svoga rada u cilju poboljšanja nastavne prakse. Edukacija nastavnika za 21. stoljeće je jedan od najvećih izazova savremene civilizacije.

Ključne riječi: funkcije, nastavnik, odgoj, škola, nastava.

UVOD

Svjedoci smo vremena u kome je došlo do velike promjene u poimanju nastavničke profesije. Odnos nastavnik-učenik znatno je kompleksniji nego u prošlosti. Zbog pojave pedocentrizma u školama, javlja se druga krajnost, gdje su učenici postali zaštićeniji od nastavnika. Naime, vrlo često učenici dovode u pitanje i nastavničke kompetencije. Nastavnici nemaju slobodu u odgojnom djelovanju.

Često nas mediji informišu o nasilju među vršnjacima, te nasilju nad nastavnicima. Sve nas to upućuje da u našim obrazovnim sistemima nedostaje empatičnosti, tolerancije i razumijevanja. Nastavnici se sve više fokusiraju na obrazovni sadržaj, zenemarujući osjećanja učenika. Na učenike se gleda kao na predmete, brojke, a ne kao na ljudska bića. Nemaју svi nastavnici podjednak odgojni utjecaj. Posebno su važne funkcije koje nastavnik obavlja u školi kao što su odgajateljska, predavačka, ocjenjivačka, i mnoge druge funkcije. Da bi nastavnik mogao poslužiti kao identifikacioni model on mora biti moralna, cjelovita i stabilna ličnost, snažne volje i čvrstog karaktera.

Pored brojnih funkcija koje obavljaju u svome radu, nastavnici i dalje nailaze na izazove u kojima ne znaju kako da adekvatno odgovore na potrebe učenika. U nastavku rada su predstavljenе funkcije koje nastavnici obavljaju u školama.

1. OPŠTE FUNKCIJE NASTAVNIKA

Brojne su funkcije koje nastavnici obavljaju u svojim školama. Nekih funkcija nastavnici su svjesni, dok drugih nisu ni svjesni koje obavljaju. Ilić (1991) navodi da će krupne promjene u razvoju civilizacije izazvati u budućnosti česte i krupne promjene u odgojno-obrazovnoj djelatnosti, posebno u nastavničkoj profesiji.

Prema Iliću (1991) nastupajuća epoha razvoja društva odlikuje se snažnim i iznenađujućim dejstvom opštih na edukativne i pedeutološke promjene. Promjene će se desiti u **okruženju** (društveno-političke, ekonomske, socijalne, kulturološke, naučne, tehničke, proizvodno-tehnološke), **odgojno-obrazovnoj djelatnosti** (redefinicij cilja i zadataka, promjene u koncepciji, sistemu, materijalno-tehnološkoj osnovi, procesu), te u **nastavničkoj profesiji** (položaju i statusu, ulogama i funkcijama, radu i djelovanju, profilima, školovanju, stručnom usavršavanju). Posebno važne su promjene u položaju, funkcijama i djelovanju nastavnika. Prema istraživanju profesora Ilića (1991) funkcije nastavnika u budućnosti su sljedeće:

- vaspitač
- saradnik i voditelj
- organizator i koordinator
- mentor i savjetodavac
- planer i programer
- inovator
- istraživač
- predavač i ocjenjivač
- dijagnostičar (Ilić, 1991, str.14)

Nadalje, od uspješnog nastavnika u savremenim prilikama se očekuje ne samo da prihvata i provodi pedagoške promjene već da ih i samoinicijativno izaziva i stvara. Nasuprot autoritarne, krute komunikacije i discipliniranja djece predškolskog i mlađeg osnovnoškolskog uzrasta, uloga vaspitača i učitelja u uslovima savremenih promjena sastoji se u njihovom partnerskom, emocionalno toplom, tolerantno, empatičnom i podsticajnom angažovanju u najraznovrsnijim grupnim i individualiziranim aktivnostima i interakcijama djece i sa njima povezanih odraslih osoba. Sve značajnija uloga nastavnika biće u individualiziranom radu sa učenicima koji imaju posebne edukativne

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

potrebe, što se sastoji u prepoznavanju, identifikaciji i usmjeravanju edukacije djece i omladine sa smetnjama u razvoju, kao i nadarenih pojedinaca (Ilić, 1991).

Armstrong (2008) navodi da je odrastanje u 21.stoljeću teška perspektiva za mnogu djecu koja imaju slab kontakt čak i sa svojim roditeljima. Primjerice istraživač Mihaly (2000, prema Armstrong 2008, str.138) „Adolescenti su većinu vremena ili sami (26%) ili s prijateljima (34%) i s drugim učenicima u razredu (19%). Vrlo malo vremena provode u društvu odraslih. Tipičan američki adolescent približno provodi samo pet minuta dnevno sam sa svojim ocem, a to nije ni izdaleko dovoljno za prijenos onih vrijednosti koje su potrebne za nastavka postojanja civilnog društva.“ (Armstrong, 2008, str.139) Učeniku treba osigurati da svaki nastavnik služi kao savjetnik, mentor i voditelj može biti korisno kako bi učenici dobili osjećaj sigurnosti, povjerenja i smislenosti svoga učenja.

Jurčić (2012) navodi da je pretpostavka stvaranja produktivnih procesa učenja je učiteljeva kompetetnost temeljena na njegovoj volji za razvoj inteligencije u uvjetima znanja koje traži inovativnost, kreativno rješavanje problema, timski rad, itd. Učitelj u razrednoj nastavi organizira i vodi odgojno-obrazovni rad za sve predmete, dok u predmetnoj nastavi i srednjoj školi vodi po jedan predmet. U oba ta sustava nastavnik se pojavljuje kao samostalni organizator i voditelj odgojno-obrazovnog procesa. Nastavnik u ulozi suradnika dogovara s učenicima što, kada i kako i na koji način će se raditi, u ulozi savjetnika učitelj razvija pedagoški pristup podrške i pomoći učeniku u učenju, u ulozi mentora nastavnik razvija međusobni razgovor na razini instruktivne komunikacije s učenicima. Nastavnik u ulozi izvora informacija posreduje informacije posebice u nižim razredima, a u ulozi evaluatora nastavnik sustavno provodi proces određivanja vrijednosti učenikova postignuća u školi, pruža im povratnu informaciju o učenju i radu. Nastavnik u ulozi kompetentnog organizatora i voditelja odgojno-obrazovnog procesa primjenjujući demokratski stil vođenja, vodi i svjetuje učenike, istražuje, eksperimentira, odabire vještine i metode koje unapređuju njegovo pedagoško, didaktičko i metodičko djelovanje u procesu odgoja i obrazovanja.

Zamisli organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa u kontekstu kompetentnog učitelja vode kreiranju koncepcije koja uvažava izvorne učeničke potrebe-vjerodostojnost učenja na način da im se nude primarni izvori znanja. Učenik najbrže uči i dugo pamti usvojene činjenice i generalizacije kada se nalazi u aktivnom djelovanju sa sociokulturalnom sredinom, i kada uči o stvarnosti koja ga okružuje aktivnim odnosom sa stvarima i ljudima te povratnim informacijama koje prima kao posljedicu tih aktivnosti. Postupci promatranja, zapažanja, istraživanja, otkrivanja, zaključivanja i stvaranja prirodni su procesi učenja (Jurčić, 2012).

Marinković (2011) navodi da su uloge nastavnika i uloge učenika komplementarne i međuzavisne. U konceptu učenja u kome se na proces nastave gleda iz ugla nastavnika, realizacije programa, aktivnosti nastavnika na času, dominantna uloga nastavnika je predavačka. U takvoj koncepciji nastavnik je preokupiran prezentovanjem nastavne materije predavanjem, demonstracijom nekog postupka ili modela ponašanja. Koncept aktivnog učenja nastavnika daje primat aktivnostima učenika u procesu učenja, stoga je uloga nastavnika više okrenuta kreiranju nastavnih situacija, fizičke i socijalne sredine, konstruisanju zadataka, odabiru metoda učenja i uopšte načinima kako da učenike uvuče u smislene i relevantne aktivnosti. Svi nabrojani poslovi spadaju u organizatorsku ulogu nastavnika. Ova uloga podsjeća na ulogu menadžera u preduzeću. Ako uzmemo u obzir da je menadžer onaj koji preuzima aktivnosti i stvara takve uslove da svi ostali mogu uspešno da izvršavaju svoje radne zadatke, osnovni zadatak nastavnika kao menadžera odeljenja bi bio da preuzme aktivnosti koje učenicima omogućavaju bolje izvršavanje postavljenih zadataka, a time i sticanje kvalitetnog obrazovanja. Dobro osmišljene situacije učenja, adekvatan odabir metoda učenja, zahtjeva, zadataka, načini su kojima nastavnik motiviše učenike da se maksimalno uključe u proces učenja i što kvalitetnije „proizvedu“ znanja, vještine i ponašanja (Isto, 2011).

Nadalje, Marinković (2011) navodi da pored organizatorske uloge, izražena je partnerska uloga nastavnika u čijoj je osnovi konstruktivističko gledanje na znanje (Pijaže) i interaktivna priroda znanja koje nastaje kroz asimetričan odnos sa partnerom (Vigotski). U okviru partnerske uloge, nastavnik podstiče učenike da iznose svoja mišljenja, podstiče interakciju između učenika, između učenika i kulturnih produkata, pruža povratnu informaciju, vodi i usmerava diskusiju u razredu, povezuje gradivo s prethodnim znanjima i iskustvom deteta, usmjerava rad učenika, pruža potporu u učenju, daje neophodne informacije da bi učenik nastavio samostalno da radi, sumira do tada urađeno, pomaže u analizi zadataka, kada je potrebno učenicima daje direkcije u radu, provjerava kako su učenici razumjeli gradivo, navodi učenike da povezuju znanja iz različitih školskih predmeta i sa životnim situacijama, daje modele i procedure kako se nešto radi, kako se prezentira sadržaj ili postupak, podstiče učenike da tragaju za različitim rješenjima, da porede opcije, da predviđaju posljedice sopstvenih aktivnosti (Isto, 2011). Kada su u pitanju opšte funkcije nastavnika može se vidjeti da posebno važnu ulogu ima odgajateljska funkcija ako se uzme u obzir da mladi sve manje vremena provode sa svojim roditeljima.

2. SAVREMENE FUNKCIJE NASTAVNIKA

Nastavnik pokreće i podržava različite aktivnosti učenika iz kojih se razvija nastavni proces. Nastavnik se stavlja pred nove zadatke i pojavljuje u novoj ulozi. Sloboda se nastavnikova djelovanja proširuje, a kompetencije rastu. Sučević, Cvjetičanin i Sakač (2011) navode da se nastavnik sve manje vidi kao "obrtnik" koji je pozvan slijediti zadane koncepte i iznosi gotova rješenja, a sve više kao reflektivni praktičar i istraživač koji se kritički odnosi prema postojećem i koji je sposoban kreativno pristupiti rješavanju problema.

Zahtjevi "novih kompetencija" profesionalizam stavljaju na vrh ljestvice, što povlači akcijsko obrazovanje usmjereno europskim konceptima kvalitete. Sučević, Cvjetičanin i Sakač (2011) navode da suvremeno društvo ulogu učitelja/nastavnika postavlja na nove temelje imajući u vidu posebno dvije kvalifikacije današnjeg društva, a to je "društvo znanja" i "društvo koje uči". Činjenica je da nitko ne može zamijeniti dobrog učitelja. Nova tehnologija pruža samo neke mogućnosti inoviranja nastavnog procesa.

Posebna funkcija nastavnika nalazi se u poticanju učenika na rad i kritičko razmišljanje, kao i korištenje novih puteva na relaciji: poučavanje - učenje. (Todorov, 2010, prema Sučević i saradnici 2011, str.12). Profesionalizam kao nova kompetencija učitelja i nastavnika stavlja pred njih potpuno novu koncepciju zadataka usmjerenih doživotnom obrazovanju nastavnoga kadra, ali i učenika. Nove uloge nastavnika, koje slijede put europske strukture kvalitete obrazovanja, su sljedeće: (Vlahović i Vujisić-Živković, 2005, prema Sučević, Cvjetičanin i Sakač 2011 str.12):

1. *Nastavnik profesionalac* - u osnovi profesionalizma jest ideja oprofesionalizaciji nastave. Profesionalizacija zahtjeva od nastavnika: sveobuhvatnu bazu znanja o nastavi i učenju koja izvire iz znanstveno-istraživačkih spoznaja, bogat repertoar praktičkih postupaka u nastavi, nastavnika kritičkog intelektualca koji radi u korist svojih učenika, odgovornost prema zajednici i njenom etičkom kodeksu, aktivno sudjelovanje u rješavanju pedagoških, ali i širih problema i suradnju sa svim sudionicima u zajednici. U duhu profesionalizacije, obrazovanje se nastavnika premješta u područje visokog obrazovanja i stalnog stručnog usavršavanja.
2. *Kreator okolnosti za ostvarivanje i samoostvarivanje ličnosti učenika* - u školi kakvu traži novo vrijeme priželjkuje se da se nastavnik udaljava od katedre i osigura uvjete za maksimalnu aktivnost i samoaktivnost učenika. Osnovnu postavku treba tražiti u organizaciji pedagoškog rada sa širim izborom mogućih pristupa nastavi i učenju.
3. *Suradnik u organizaciji aktivnosti koje polaze od učenika* - aktivnost i suradnja predstavljaju noseći kamen suvremene koncepcije obrazovanja. Funkcija nastavnika jest kreirati okruženje za učenje, otvorenu i poticajnu sredinu u kojoj učenici mogu primijeniti različite modelitete učenja.
4. *Istraživač u području odgoja i obrazovanja* - traganje za rješenjima da se istraživanja i razvoj učine važnim područjem obrazovanja nastavnika rezultirala su idejom o potrebi da se nastavnik oblikuje i kao pedagog i kao istraživač. U tom slučaju istraživački pristup podrazumijeva: aktivan, kritički odnos prema odgoju, obrazovanju i nastavi, kompetentno angažiranje u istraživanjima, otvorenost prema inovativnim idejama i pristupima, spremnost za unapređivanje procesa nastave te interes i kapacitet za teorijsku refleksiju i komunikaciju.
5. *Od individualca k suradniku, članu tima* - timski je rad jedno od rješenjakojim se rad nastavnika izvlači iz izoliranosti. U većini zemalja EU otvoren je proces zapošljavanja različitih profila suradnika u osnovnim školama.
6. *Stručnjak za jednopredmetna ili višepredmetna područja* – razvoj znanosti, potreba podizanja kvaliteta obrazovanja, potreba racionalizacije nastavnog procesa već duže čini aktualnim pitanje broja nastavnih područja za koje se nastavnik priprema. Mnoge europske zemlje privlači organizacija za specijalizaciju učitelja za određena predmetna područja.
7. *Stručnjak s visokim stupnjem autonomije* - razvoj nastavnika kao autonomnog profesionalca odvijat će se u mjeri u kojoj mu se pruža prilika za istraživački i kritički pristup prema vlastitoj profesionalnoj djelatnosti.
8. *Etička profesija* - nastava nije samo tehnička, već je prije svega etička, socijalna djelatnost. Etički kodeks nastavničke profesije zamjenjuje profesionalne standarde i kompetencije. Pred nastavnikom je zahtjev da obrazovanje stavi u funkciju društva. Osjećaj da je razvoj učenika povjeren njemu i svijest o vlastitoj ulozi stavljaju nastavnika u poziciju iz koje ne može ignorirati moralnu stranu zadatka na kojemu radi. (Sučević i saradnici 2011, str.14.)

Savremene funkcije upućuju na profesionalizaciju učiteljskog poziva, te naglašavaju važnost istraživačke prirode nastavničke profesije.

3. FUNKCIJE NASTAVNIKA PRILIKOM MISAONE AKTIVIZACIJE UČENIKA

Posebno važnu ulogu ima nastavnik prilikom misaone aktivizacije učenika. Marinković (2011) navodi nastavnička umijeća neophodna za aktivizaciju učenika. Nastavnička umijeća neophodna za aktivizaciju učenika su sljedeća:

1. *Umijeće nastavnika da dizajnira nastavne situacije u kojima će uvlačiti učenike u relevantne mentalne aktivnosti (RMA)* - potrebno je razlikovati RMA nižeg i RMA višeg reda. RMA nižeg reda su sve one aktivnosti koje se odnose na reproduktivno i mehaničko učenje, RMA višeg reda su one koje zahtevaju smisleno učenje u kojima znanje nije dato u finalnom obliku već je potrebno da ga učenik sam otkriva koristeći svoja prethodna znanja, iskustva. RMA višeg reda za posljedicu imaju trajna, pojmovna znanja koja mogu biti upotrebljena i u drugim kontekstima osim onog u kom su naučena. Nužan preduslov za dobro osmišljene RMA je dobro poznavanje predmetnog sadržaja, prirode predmeta (specifičnosti predmeta, načina mišljenja i procedura karakterističnih za taj predmet, svrhe izučavanja tog predmeta na uzrastu na kom se predaje) i ciljeva predmeta. Sve težnje nastavnika u fazi planiranja i izvođenja časa usmjerene su na izazivanje RMA u kojima bi učestvovao što veći broj učenika (po mogućnosti svi) u što dužem vremenu (po mogućnosti cijeli čas).
2. *Umijeće nastavnika da dizajnira relevantne mentalne aktivnosti u zoni narednog razvoja*- odgovoran i težak posao je osmišljavanje RMA, a još teži dizajniranje RMA u zoni narednog razvoja (ZNR). Nastavnik mora proceniti šta je ono što dijete može da uradi samo, a šta je ono što može da uradi uz pomoć kompetentnije osobe. Ono što ne može samo da uradi, a može uz pomoć druge osobe, jeste zadatak u ZNR-u (Vigotski). Ukratko, pravila su da ako učenik ne uspije u pokušaju da riješi problem, odmah mu treba ponuditi pomoć ili preuzeti kontrolu nad nekim dijelovima problema, a u slučaju da učenik uspijeva, odmah treba smanjivati pomoć ili učeniku dati veću kontrolu. Time Kovač Cerović (Kovač Cerović, 1990, prema Marinković, 2011, str.208) identifikuje sedam konstruktivnih oblika saradnje odraslog i djeteta: pružanje podrške, razni oblici motivisanja, usmjeravanje pažnje (pogledaj ovo...), stvaranje dobre direkcije (pokušaj drugačije...), selektivno nagrađivanje uspješnih aproksimacija, feedback, olakšavanje, rasčlanjivanje problema, korekcija grešaka uz objašnjenje, rešavanje zadataka (naglas) od strane odraslog, učenje po modelu, itd. Ova teorija zvuči veoma jednostavno, ali teško ju je sprovesti u praksi, naročito u razrednom kontekstu kada je u interakciji s nastavnikom mnogo više učenika.
3. *Umijeće nastavnika da koristi prigodne i raznovrsne metode/oblike nastave/učenja*- upotreba nastavnih metoda je veoma slična upotrebi alata i tehnologije u poslu majstora. Jedan alat ne može da se koristi na svim vrstama materijala, u svim uslovima. Priroda predmeta i cilj časa određuju odabir metode učenja. Ne postoji najbolja metoda učenja, ne postoji univerzalna metoda za svaku nastavnu situaciju. S pozicije ekonomičnosti ne možemo očekivati da na većini časova imamo učenje putem otkrića, školska godina bi morala da traje možda i nekoliko godina. Neki obrazovni ciljevi se mogu postići jedino kroz interaktivni rad, kroz kooperativne metode učenja. Učenje s razumijevanjem u svojoj osnovi je socijalni proces, jer kooperativno učenje omogućava misaone razmjene koje poboljšavaju razumjevanje (Bennet, 2001, prema Marinković, 2011, str.209). Priroda zadatka određuje aktivnost učenika.
4. *Nastavnikovo znanje i umijeće da u frontalnom načinu rada omogući verbalno smisleno receptivno učenje*- ako je cilj učenja usvajanje činjenica, razvoj i razumijevanje pojmova, teorijskih sistema (dostignuća svake od naučnih oblasti), predavanje nastavnika je najekonomičniji i najefikasniji metod. Nije potrebno da učenik cjelokupno gradivo sam otkriva. Nastavnik pokazuje obrasce naučnog saznanja, a učenici mišljenjem slijede njegovu logiku, usvajajući etape rešenja problema u cjelini (Ausubel, 1970, prema Marinković, 2011, str.209). Nastavnik nove sadržaje integriše s postojećim znanjem i iskustvom učenika. Da bi receptivno učenje u isto vrijeme bilo i smisleno učenje, potrebno je obezbjediti bar dva uslova. Prvi je da materijal koji se izlaže sam po sebi ima smisla i da ga nastavnik učenicima izloži na smislen i logičan način. Drugi je da to što izlaže učenicima bude razumljivo.
5. *Nastavnikovo umijeće da koristi različite kontekste i resurse iz tih konteksta za učenje*-školski i vanškolski kontekst se razlikuje, posebno u načinu na koji se konteksti i resursi upotrebljavaju za učenje. Škole imaju visoko kontekstualizovanu prirodu što se tiče samih školskih aktivnosti. One pripremaju djecu da budu uspješna na višim nivoima školovanja, natestvima, prijemnim ispitima.
6. *Nastavnikovo umijeće da vrednuje sopstveni rad i da bude samorefleksivni praktičar*-samoevaluacija rada nastavnika je dio evaluativne metodologije koja ne može da bude dio spontanog profesionalnog sazrijevanja nastavnika, već treba da bude obrazovanjem formiran sistem ponašanja koje nastavnik umije da primjenjuje za samoanalizu sopstvenog profesionalnog djelovanja. Evaluacija i samoevaluacija

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

podrazumijevaju postojanje kriterijuma po kojima se sprovode. U okviru koncepta aktivnog učenja u nastavi (AUN) razvijena je metoda sekvencijalna analiza (SEKA), kojom se omogućuje evaluacija i samoevaluacija aktivnosti nastavnika/učenika. SEKA osposobljava nastavnike za samostalnu procjenu kvaliteta svoga rada. Cilj samoocjene jeste refleksija sopstvene prakse, njena kritička analiza i konstruktivna dorada (izmjene, dorada i popravljjanje početne ideje časa).

Imperativ savremenog doba je da naučimo učenike da misle, stoga su funkcije nastavnika prilikom misaone aktivizacije ključne za nastavničku profesiju.

ZAKLJUČAK

Obrazovanje nastavnika u svijetu stalnih promjena jedna je od najtežih zadataka koja se stavlja pred čovječanstvo. Brojne su kompetencije potrebne za radu u uslovima brzih promjena. Nastavnik nije više samo predavač i ocjenjivač od njega se očekuje da je inovator, programer i planer cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada. Također, se očekuje da je stručnjak za više predmeta. Profesionalac i etičar u punom znančenju riječi. U „društvu znanja“ posebno važnu ulogu imaju funkcije nastavnika prilikom misaone aktivizacije. Nastavnik je taj koji je ključni u aktiviranju učenika. Nastavnik je taj koji savremenim strategijama učenja i poučavanja treba učenike uvlačiti u relevantne mentalne aktivnosti višeg reda. U daljem odgojno obrazovnom radu neophodno je osvijestiti savremene funkcije nastavnika. Ukazati nastavnicima na važnosti koje ostavljaju na razvoj ličnosti.

LITERATURA

- [1] Armstrong, T. (2008). *Najbolje škole*, Zagreb: Educa;
- [2] Bakovljević, M. (1982). *Misaona aktivizacija učenika u nastavi*. Beograd:Prosveta;
- [3] Berk, L. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap;
- [4] Bjelanović Dijanić, Ž. (2011). *Neke metode za razvoj kritičkog mišljenja učenika po ERR sustavu*. Metodički ogledi. vol.19. br. 1. str. 163-179;
- [5] Bratanić, M., Marišić, T. (2002). *Povezanost motivacije učenika sa stavovima prema nastavniku*. str.1-12;
- [6] Đorđević, J. (2008). *Ličnost i funkcije nastavnika u savremenim društvenim ekonomskim promjenama*. Beograd:Srpska akademija obrazovanja, str.842-853;
- [7] Dryden, G., Vos, (2001). *Revolucija u učenju*. Zagreb:Educa;
- [8] Gordon, T. (1998). *Kako biti uspješan nastavnik*. Beograd: Kreativni centar;
- [9] Howe, M. (2008). *Psihologija učenja, priručnik za nastavnike*, Jastrebarsko: Naklada Slap,
- [10] Ilić, M. (1984). *Učenje i nastava različitih nivoa težine*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva;
- [11] Ilić, M. (1991). *Nastavnik u uslovima savremenih promjena*. Banja Luka: Zbornik izlaganja i saopštenja na simpozijumu, str.5-21;
- [12] Jensen, E. (2005). *Poučavanje s mozgom na umu*. Zagreb:Educa;
- [13] Jerčić, M., Sitar, J. (2013). *Učimo učiti, što je kvalitetno znanje i kako ga stjecati*. Zagreb: Element,
- [14] Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije savremenog učitelja*. Zagreb:Recedo;
- [15] Kalin, B. (1982). *Logika i oblikovanje kritičkog mišljenja*. Zagreb: Školska knjiga,
- [16] Lekić, Đ. (1965). *Aktivnost u nastavi*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika socijalističke Republike Srbije;
- [17] Lučić, K. (2007). *Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi*. Odgojne znanosti, vol.9, br.1, str. 135-150;
- [18] Marinković, S. (2011). *Koncepcija aktivnog učenja kao osnova za formiranje novih nastavničkih kompetencija*. Pedagogija. vol. 66 br .2, str. 204-214;
- [19] Mattes, W. (2007). *Rutinski planirati, učinkovito poučavati*. Zagreb: Naklada Ljevak;
- [20] Matijević, M. (2001). *Alternativne škole*. Zagreb:Tipex;
- [21] Marinković, J. (2008). *Učiteljstvo kao poziv*. Zagreb: Kruzak
- [22] Marzano, R., Pickerna, D., Pollock, J. (2006). *Nastavne strategije, kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija*, Zagreb:Educa;
- [23] Mischke, W., Kiper, H., (2008). *Uvod u opću didaktiku*. Zagreb: Educa;
- [24] Ožegović, D, Jorgić, D. (2005). *Teškoće učenja i aktivnosti učenika*. Pedagoška stvarnost, vol. 51, br. 9-10, str. 756-765,
- [25] Steenberg, R. (2004). *Kognitivna psihologija*, Jastrebarsko:Naklada Slap;

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

- [26] Sučević, V., Cvjetičanin, S. Sakač, M. (2011) : Obrazovanje nastavnika i učitelj u Europskom konceptu kvalitete obrazovanja zasnovanim na kompetencijama, *Život i škola*, br. 25 (1/2011.), god. 57., str. 11. – 23
- [27] Suzić, N. (1995). *Osobine nastavnika i odnos učenika prema nastavi*. Banja Luka: Narodna univerzitetska biblioteka „Petar Kočić“;
- [28] Suzić, N. (2007). *Primijenjena pedagoška metodologija*. Banja Luka: Grafomark;
- [29] Tubić, D. (2004). *Atribucije osobina nastavnika i aktivnosti učenika u nastavi*. Pedagoška stvarnost, vol. 50, br. 3-4, str. 270-289;
- [30] Vlahović, B. (2004). *Proširene uloge nastavnika*. Pedagogija br.3/04, str.3-13;
- [31] Vlahović, B. (2011). *Nastavnik u ulozi moderatora i facilitatora razvoja kritičkog mišljenja učenika*. Pedagogija, vol. 66, br.4, str.589-607,
- [32] Vizek-Vidović, V. (2005). *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja;
- [33] Vujsić-Živković, N, Vranješić, J, Zeljić, M. (2006). *Ideal dobrog nastavnika*. Pedagogogija br.1/06, str.86-99;